

Guidelines for promoting fish toe spa treatments, a case study of Wang Pla Ngae tourist attraction, Phrom Lok community, Village No. 1, Phrom Lok Subdistrict, Phrom Khiri District, Nakhon Si Thammarat Province

Oranuch Choseng¹ Supawida Treerat¹ Daycho Khaenamkhaew^{1*} Maytira Krainatee¹
and Khammanat Intonsuwan¹

¹ Major of Community Development, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Daycho_kha@nstru.ac.th

ABSTRACT

The objectives of this study are: (1) The methods of fish toe spa treatments, a case study of Wang Pla Ngae tourist attraction, Phrom Lok community, Village No. 1, Phrom Lok Subdistrict, Phrom Khiri District, Nakhon Si Thammarat Province, (2) Problem condition of fish toe spa treatments, a case study of Wang Pla Ngae tourist attraction, Phrom Lok community, Village No. 1, Phrom Lok Subdistrict, Phrom Khiri District, Nakhon Si Thammarat Province, and (3) Guidelines for promoting fish toe spa treatments, a case study of Wang Pla Ngae tourist attraction, Phrom Lok community, Village No. 1, Phrom Lok Subdistrict, Phrom Khiri District, Nakhon Si Thammarat Province. The key informants were selected using purposive sampling of 8 individuals, including community leaders, tourists, and local vendors. The research tools used are interviews, and data were analyzed through descriptive analysis. The results of the study reveal that: The methods of fish toe spa treatments: Preparing the area to be spacious, safe, and free from chemicals, ensuring a natural environment for the fish, such as Ngae fish (Pla Ngae), to inhabit. Visitors immerse their feet in the water and wait for the fish to swim over and gently nibble at their feet. Problem condition of fish toe spa treatments: Problem in promoting occupations arise due to competition in trading within the area, which impacts income. Environmental issues also exist from overfeeding the fish, causing water pollution. Additionally, there are management challenges in tourism operations due to an insufficient number of staff and a lack of continuous site development. Guidelines for promoting fish toe spa treatments: Promoting occupations by encouraging more community members to sell their products, establishing community enterprises to boost income and create jobs, while also promoting environmental conservation and enhancing the beauty of tourist attractions. This includes maintaining cleanliness and improving management by increasing the number of staff to ensure proper care and continuous improvement of the tourist destination.

Keywords: Spa, Fish Spa, Wang Pla Ngae, Tourist Destination

แนวทางการส่งเสริมการทำสปาปลาทอดเท้า ภูมิศึกษา แหล่งท่องเที่ยววังปลาแะชุมชนพรหมโลก หมู่ที่ 1 ตำบลพรหมโลก อำเภอพหลมคิริ จังหวัดนครศรีธรรมราช

อรนุช ข่อเส้ง¹ สุภาวิดา ตรีรัตน์¹ เดโช แชนน้ำแก้ว^{1*} เมธิรา ไกรนที¹ และ เขมณัฏฐ์ อินทรสุวรรณ¹

¹ สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Daycho_kha@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้านี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาวิธีการทำสปาปลาทอดเท้า ภูมิศึกษา แหล่งท่องเที่ยววังปลาแะ ชุมชนพรหมโลก หมู่ที่ 1 ตำบลพรหมโลก อำเภอพหลมคิริ จังหวัดนครศรีธรรมราช (2) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาในการทำสปาปลาทอดเท้า ภูมิศึกษา แหล่งท่องเที่ยววังปลาแะ ชุมชนพรหมโลก หมู่ที่ 1 ตำบลพรหมโลก อำเภอพหลมคิริ จังหวัดนครศรีธรรมราช และ (3) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการทำสปาปลาทอดเท้า ภูมิศึกษา แหล่งท่องเที่ยววังปลาแะ ชุมชนพรหมโลก หมู่ที่ 1 ตำบลพรหมโลก อำเภอพหลมคิริ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญคัดเลือกแบบเจาะจงคือ ผู้นำชุมชน นักท่องเที่ยวและพ่อค้าแม่ค้า รวมจำนวน 8 คน มีเครื่องมือในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษพบว่า วิธีการทำสปาปลาทอดเท้าคือ การเตรียมพื้นที่ให้กว้างขวาง มีความปลอดภัยและไม่มีสารเคมี พื้นที่ที่ปลาสามารถอาศัยอยู่ได้ตามธรรมชาติ เช่น ปลาแะ โดยนำเท้าลงไปแช่ในน้ำแล้วรอฝูงปลาวายเข้ามาเพื่อที่จะมาทอดเท้า สภาพปัญหาในการทำสปาปลาทอดเท้าคือ ปัญหาในการส่งเสริมอาชีพเนื่องจากการแข่งขันในการค้าขายภายในพื้นที่จึงส่งผลกระทบต่อรายได้ มีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมจากการให้อาหารปลาจำนวนมากจึงทำให้น้ำเน่าเสียและปัญหาในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เนื่องจากจำนวนเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอและขาดการพัฒนาสถานที่อย่างต่อเนื่อง แนวทางการส่งเสริมการทำสปาปลาทอดเท้า โดยการส่งเสริมอาชีพและเน้นให้คนในชุมชนเข้ามาขายสินค้ามากขึ้น จัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจเพื่อส่งเสริมรายได้และสร้างอาชีพ พร้อมทั้งการส่งเสริมสิ่งแวดล้อมและสถานที่ท่องเที่ยวให้มีความสวยงาม ดูแลและรักษาความสะอาดรวมทั้งการส่งเสริมการบริหารจัดการโดยการเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอในการดูแลและปรับปรุงสถานที่เพื่อการท่องเที่ยว

คำสำคัญ: สปา, ปลาทอดเท้า, วังปลาแะ, แหล่งท่องเที่ยว

© 2024 JSDP: Journal of Spatial Development and Policy

บทนำ

ธุรกิจสปาในประเทศไทยนับว่าเป็นธุรกิจหนึ่งที่มีความนิยมนักท่องเที่ยวในการเลือกเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเพื่อทำสปา ซึ่งในแต่ละปีมีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก เนื่องจากประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่สำคัญในการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อทำสปามากมาย ไม่ว่าจะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ซึ่งสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมชมชอบจากนักท่องเที่ยวเป็นอันดับต้น ๆ (จิรกฤต เสมอเพื่อน, 2557) เนื่องจากธุรกิจสปาช่วยให้ลูกค้ารู้สึกผ่อนคลาย โดยการให้บริการต่างๆ เช่น การนวดแผนไทย การอบไอน้ำและการทำทรีทเม้นต์ผิวพรรณ ซึ่งช่วยในการลดความเครียด กระตุ้นการไหลเวียนของโลหิตและปรับสมดุลของร่างกาย รวมถึงการสร้างงานและเสริมสร้างเศรษฐกิจท้องถิ่นผ่านการจ้างงาน เช่น หมอนวด ผู้ให้บริการด้านความงามและพนักงานต้อนรับ นอกจากนี้ยังช่วยให้เกิดการใช้จ่ายในธุรกิจอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การจัดหาผลิตภัณฑ์สมุนไพรและวัตถุดิบที่ใช้ในสปา และส่งเสริมการท่องเที่ยวในหมู่นักท่องเที่ยวที่ต้องการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) ธุรกิจสปาจึงตอบสนองต่อความต้องการด้านสุขภาพและความงาม และเป็นธุรกิจที่มีศักยภาพสูงในการสร้างรายได้และขับเคลื่อนเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศได้ (Liu, Zhou, & Sun, 2023)

พื้นที่วังปลาแจะ เป็นแหล่งที่มีการทำสปาปลาแบบครบวงจร ตั้งแต่การเพาะขยายพันธุ์ปลา การดูแลสภาพแวดล้อมน้ำ และการออกแบบพื้นที่สปาให้มีบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติ ซึ่งทำให้มีศักยภาพสูงกว่าสปาอื่น ๆ ข้อได้เปรียบหลักคือ การควบคุมคุณภาพของปลาที่ใช้ในบริการ โดยใช้สายพันธุ์ที่เหมาะสมและปลอดภัยต่อสุขภาพลูกค้า ทั้งนี้ พื้นที่วังปลาแจะ ยังมีความโดดเด่นในด้านการจัดการระบบน้ำที่สะอาดและมีมาตรฐาน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมคุณภาพบริการ นอกจากนี้ วังปลาแจะยังสามารถเสริมธุรกิจสปาปลาไปกับธุรกิจหลักอื่น ๆ ได้ เช่น ร้านอาหาร โรงแรมและรีสอร์ท โดยนำเสนอบริการเสริมที่สร้างความโดดเด่น ทำให้ลูกค้าได้รับประสบการณ์การพักผ่อนอย่างเต็มที่ ส่งผลให้สถานประกอบการสามารถเพิ่มมูลค่าการบริการและดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น (อรนุช ชุ่มจิตร, 2553) ซึ่งผู้ใช้บริการสปาปลาส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการใช้บริการ 1-5 ครั้ง/ปี ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อธุรกิจสปา (ศุภรางค์ จันทนวัลย์ และรัชฎา พองธนกิจ, 2562) ประกอบกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความคาดหวังต่อธุรกิจสปาและคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจและกฎหมายที่นำไปสู่การเสนอกรอบแนวคิดมาตรฐานของสปาปลาบนความรับผิดชอบต่อสังคม (วิชชุดา มาชู และกนกอร แซ่ลิ้ม, 2560)

ดังนั้น ทำให้คนในชุมชนเกิดการเรียนรู้และพร้อมที่จะพัฒนาสภาพแวดล้อมให้มีการส่งเสริมและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว จากความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมการทำสปาปลาตลอดเท้า กรณีศึกษา แหล่งท่องเที่ยววังปลาแจะ ชุมชนพรหมโลก หมู่ที่ 1 ตำบลพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช” เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการทำสปาปลาตลอดเท้า สภาพปัญหาและหาแนวทางเพื่อส่งเสริมให้ชุมชนสามารถเพิ่มรายได้ทางเศรษฐกิจ และช่วยสร้างงานสร้างอาชีพให้แก่คนในชุมชน รวมถึงความยั่งยืนของชุมชนในด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาทรัพยากรบุคคลและแหล่งท่องเที่ยวต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการทำสปาปลาตลอดเท้า กรณีศึกษา แหล่งท่องเที่ยววังปลาแจะ ชุมชนพรหมโลก หมู่ที่ 1 ตำบลพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาในการทำสปาปลาตลอดเท้า กรณีศึกษา แหล่งท่องเที่ยววังปลาแจะ ชุมชนพรหมโลก หมู่ที่ 1 ตำบลพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการทำสปาปลาตลอดเท้า กรณีศึกษา แหล่งท่องเที่ยววังปลาแจะ ชุมชนพรหมโลก หมู่ที่ 1 ตำบลพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคัดเลือกแบบเจาะจง คือ 1) กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน มีเกณฑ์การคัดเลือกคือ ผู้นำชุมชนที่เข้ามาดูแลพื้นที่แหล่งท่องเที่ยววังปลาแจะและส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในพื้นที่โดยชุมชน 2) กลุ่มนักท่องเที่ยวในพื้นที่ จำนวน 3 คน มีเกณฑ์การคัดเลือกคือ อายุ 18 ปีขึ้นไป และมาท่องเที่ยวเป็นประจำในแหล่งท่องเที่ยววังปลาแจะไม่ต่ำกว่า 5 ครั้ง/ปี 3) กลุ่มพ่อค้าแม่ค้าที่จำหน่ายสินค้าในพื้นที่ จำนวน 2 คน มีเกณฑ์การคัดเลือกคือ ผู้จำหน่ายสินค้าและบริการในพื้นที่ไม่ต่ำกว่า 3 ปี ส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชนและยินดีให้ข้อมูล

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ โดยศึกษาเอกสารและสร้างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการทำสปาปลาตลอดเท้า กรณีศึกษา แหล่งท่องเที่ยววังปลาแจะ ชุมชนพรหมโลก หมู่ที่ 1 ตำบลพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย (1) วิธีการทำสปาปลาตลอดเท้า ได้แก่ การเตรียมพื้นที่ การเตรียมปลา วิธีการแช่เท้า การดูแลรักษาพื้นที่ (2) สภาพปัญหาในการทำสปาปลาตลอดเท้า ได้แก่ สภาพปัญหาในการส่งเสริมอาชีพ สภาพ

ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม สภาพปัญหาในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และ (3) แนวทางส่งเสริมการทำสปาปลาถอดเท้า ได้แก่ การส่งเสริมอาชีพ การส่งเสริมสิ่งแวดล้อม และการส่งเสริมการบริหารจัดการ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านข้อมูลวิธีการทำสปาปลาถอดเท้า สภาพปัญหาในการทำสปาปลาถอดเท้าและแนวทางการส่งเสริมการทำสปาปลาถอดเท้า

3.2 ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยทำการติดต่อประสานงานร่วมกับผู้นำชุมชนในการลงพื้นที่ภาคสนาม ทำหนังสือราชการเพื่อสัมภาษณ์ข้อมูลและถ่ายภาพประกอบเพื่อการวิจัย จากนั้นสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างโดยใช้แบบสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้นำชุมชน นักท่องเที่ยวในพื้นที่และพ่อค้าแม่ค้าที่จำหน่ายสินค้าในพื้นที่ในข่วงวันเสาร์-อาทิตย์หรือวันหยุดราชการ ช่วงเวลา 13.00-18.00 น. ใช้แหล่งท่องเที่ยววังปลาแะและที่พักของผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ในประเด็นคือ 1) วิธีการทำสปาปลาถอดเท้า กรณีศึกษา แหล่งท่องเที่ยววังปลาแะ ชุมชนพรหมโลก หมู่ที่ 1 ตำบลพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) สภาพปัญหาในการทำสปาปลาถอดเท้า กรณีศึกษา แหล่งท่องเที่ยววังปลาแะ ชุมชนพรหมโลก หมู่ที่ 1 ตำบลพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช และ 3) แนวทางส่งเสริมการทำสปาปลาถอดเท้า กรณีศึกษา แหล่งท่องเที่ยววังปลาแะ ชุมชนพรหมโลก หมู่ที่ 1 ตำบลพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช

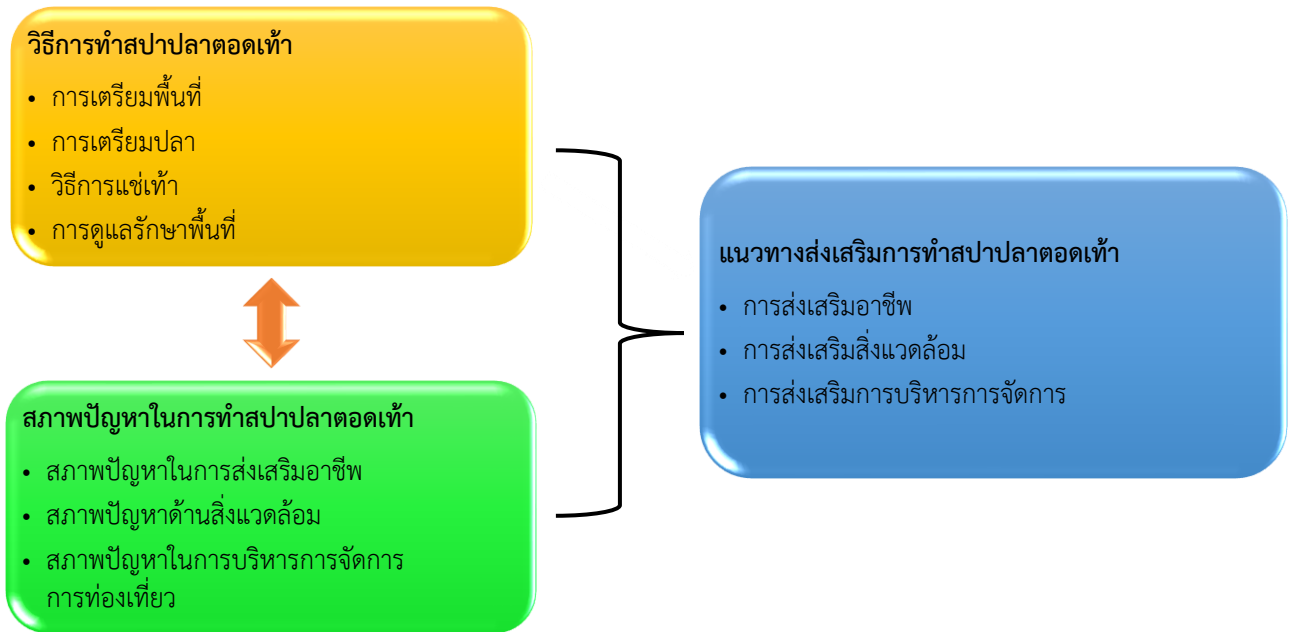
3.3 เมื่อสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลและตรวจสอบความถูกต้อง หากไม่ครบถ้วนก็ดำเนินการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลภาคสนามจากการสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างในประเด็นคือ 1) วิธีการทำสปาปลาถอดเท้า กรณีศึกษา แหล่งท่องเที่ยววังปลาแะ ชุมชนพรหมโลก หมู่ที่ 1 ตำบลพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) สภาพปัญหาในการทำสปาปลาถอดเท้า กรณีศึกษา แหล่งท่องเที่ยววังปลาแะ ชุมชนพรหมโลก หมู่ที่ 1 ตำบลพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช และ 3) แนวทางส่งเสริมการทำสปาปลาถอดเท้า กรณีศึกษา แหล่งท่องเที่ยววังปลาแะ ชุมชนพรหมโลก หมู่ที่ 1 ตำบลพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช มาวิเคราะห์ เรียบเรียงและอธิบายด้วยวิธีการแบบเชิงพรรณนา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการทำสปปลาตอดเท้า กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยววังปลาแจะชุมชนพรหมโลก หมู่ที่ 1 ตำบลพรหมโลก อำเภอยะนิง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. วิธีการทำสปปลาตอดเท้า กรณีศึกษา แหล่งท่องเที่ยววังปลาแจะ ชุมชนพรหมโลก หมู่ที่ 1 ตำบลพรหมโลก อำเภอยะนิง จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.1 การเตรียมพื้นที่ เตรียมพื้นที่ที่เหมาะสมเลือกพื้นที่กว้างขวางและควรเป็นพื้นที่ปลาอาศัยได้ เป็นพื้นที่ธรรมชาติเพื่อที่จะให้ปลาสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ตามธรรมชาติมีสิ่งแวดล้อมอุดมสมบูรณ์และปลอดภัยไม่มีสารเคมี

1.2 การเตรียมปลา ควรเลือกปลาที่สามารถอยู่ในแหล่งธรรมชาติ เช่น ปลาการูฟา ปลาพลวงหิน ปลาพลวงถ้ำ หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า ปลาแจะ ซึ่งปลาชนิดนี้สามารถอยู่ในพื้นที่น้ำตื้นได้ดี

1.3 วิธีการแช่เท้า การนำเท้าลงไปแช่น้ำและทำให้เท้าอยู่นิ่ง ๆ แล้วรอสักพักก็จะมีฝูงปลาวายเข้ามาเพื่อที่จะมาตอดเท้าในบริเวณฝ่าเท้าที่มีผิวหนังที่ตายแล้วจะทำให้หนังที่ตายนั้นแช่เท้า ทำให้รู้สึกผ่อนคลายรู้สึกดีและสบายฝ่าเท้า อีกทั้งยังช่วยผลัดเซลล์ผิวที่ตายไปแล้วให้เกิดใหม่และมีสุขภาพที่ดีขึ้น และมีฝ่าเท้าที่นุ่มกว่าเดิม

1.4 การดูแลรักษาพื้นที่ รักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชนและสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยธรรมชาติ ช่วยกันรักษาความสะอาดในพื้นที่สถานที่ท่องเที่ยวโดยให้คนในชุมชนร่วมมือกันดูแล หากชุมชนดูแลสถานที่ท่องเที่ยวแห่งนี้ให้มีความสะอาดและมีความอุดมสมบูรณ์ก็จะทำให้มีคนมาท่องเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 2 พื้นที่สปาปลาตอดเท้า

2. สภาพปัญหาในการทำสปาปลาตอดเท้า กรณีศึกษา แหล่งท่องเที่ยววังปลาแะ ชุมชนพรหมโลก หมู่ที่ 1 ตำบลพรหมโลก อำเภوبرมหาราช จังหวัดนครราชสีมา

2.1 สภาพปัญหาในการส่งเสริมอาชีพ มีพ่อค้าแม่ค้าที่เข้ามาขายโดยไม่ใช้คนในพื้นที่ จึงทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการค้าขายของแม่ค้าบางกลุ่มที่ขายสินค้าเหมือนกัน จึงเกิดการแข่งขันในการค้าขายภายในพื้นที่ที่บริการทำให้ส่งผลกระทบต่อรายได้ของกลุ่มแม่ค้าพ่อค้าในชุมชน

2.2 สภาพปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม มีการให้อาหารปลาจึงทำให้เกิดน้ำเน่าเสียและมีสารเคมีในน้ำจึงส่งผลให้นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวมีอาการคันจากน้ำเน่าเสีย

2.3 สภาพปัญหาในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว มีเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานและดูแล อีกทั้งสถานที่ยังขาดการพัฒนาสถานที่ ทำให้สถานที่ท่องเที่ยวมีความทรุดโทรมและไม่น่าดึงดูดความสนใจ

3. แนวทางส่งเสริมการทำสปาปลาตอดเท้า กรณีศึกษา แหล่งท่องเที่ยววังปลาแะ ชุมชนพรหมโลก หมู่ที่ 1 ตำบลพรหมโลก อำเภوبرมหาราช จังหวัดนครราชสีมา

3.1 การส่งเสริมอาชีพ ควรส่งเสริมให้คนในชุมชนเข้ามาขายของและสินค้ามากขึ้นในสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว รวมถึงจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจเพื่อส่งเสริมรายได้และสร้างอาชีพให้แก่คนในชุมชน หากมีพ่อค้าแม่ค้าจากชุมชนอื่น ๆ เข้ามาในพื้นที่ ควรมีการกำหนดโควตาสำหรับผู้ค้าภายนอก เพื่อให้แน่ใจว่าคนในและชุมชนได้รับประโยชน์สูงสุดจากสถานที่ท่องเที่ยว รวมถึงมีระบบคัดกรอง เพื่อให้แน่ใจว่าสินค้าของพ่อค้าแม่ค้าภายนอกมีคุณภาพไม่ซ้ำกับสินค้าที่มีอยู่แล้ว และเรียนรู้ร่วมกันกับนักท่องเที่ยวมากกว่าการแย่งส่วนแบ่งรายได้ และนโยบายการแบ่งปันรายได้ที่ชัดเจน เช่น การจัดเก็บค่าธรรมเนียมในการเข้ามาขายสินค้าหรือการกำหนดสัดส่วนรายได้ที่จะต้องนำมาพัฒนาชุมชน เพื่อนำเงินส่วนนี้มาใช้ส่งเสริมธุรกิจในท้องถิ่น

3.2 การส่งเสริมสิ่งแวดล้อม โดยจัดบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวใหม่ให้มีความสวยงามมากขึ้น อีกทั้งให้ชาวบ้านในชุมชนช่วยกันดูแลและรักษาสถานที่ท่องเที่ยวให้สะอาด เช่น การวางแผนปรับปรุงพื้นที่ท่องเที่ยวโดยปลูกไม้ดอกไม้ประดับ การทำความสะอาดเส้นทางเดิน จัดโซนสำหรับการพักผ่อนและถ่ายภาพ เพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ทางเดินเท้า จุดชมวิวและป้ายบอกทาง คอยให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวในเรื่องการรักษาความสะอาด เช่น การไม่ทิ้งขยะในพื้นที่วังปลาแะ ติดตั้งถังขยะและแยกขยะในจุดต่างๆ อย่างเพียงพอ

3.3 การส่งเสริมการบริหารจัดการ ให้ภาครัฐสนับสนุนในการจัดสถานที่ท่องเที่ยวใหม่ทั้งหมด เนื่องจากมีสภาพที่เก่าและสิ่งแวดล้อมที่ไม่ได้รับการดูแล เช่น มีห้องน้ำที่สกปรก มีต้นไม้ไม้ได้ตัดแต่ง ซึ่งอาจจะทำให้เกิดอันตรายแก่นักท่องเที่ยว เพิ่มเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

ภาพที่ 3 แนวทางส่งเสริมการทำสปาปลาทอดเท้า

อภิปรายผล

วิธีการทำสปาปลาทอดเท้า พบว่า ในการเตรียมพื้นที่ควรเตรียมพื้นที่ที่เหมาะสมเลือกพื้นที่ที่กว้างขวาง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อาริวรรณ กลั่นกลิ่น และคณะ (2556) พบว่า สถานที่ประกอบการสปาที่มีสภาพแวดล้อมที่ดี สภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมมีการระบายอากาศที่ดี เตรียมปลานั้นควรเลือกปลาที่สามารถอยู่ได้ในแหล่งธรรมชาติ และสอดคล้องกับการศึกษาของ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (2552) พบว่า สปาปลาควรใช้ปลาการูพามาใช้ในการบำบัดและผ่อนคลาย การนำเท้าลงไปแช่น้ำแล้วรอให้ปลามาตอดผิวหนังเพื่อให้รู้สึกผ่อนคลาย จึงจำเป็นต้องดูแลรักษาพื้นที่และรักษาสีสิ่งแวดล้อม ในสถานที่ท่องเที่ยวให้มีความอุดมสมบูรณ์ ถือเป็นการสร้างความสมดุลระหว่างการใช้ประโยชน์ในการจัดสร้าง พัฒนาและปรับปรุง ควรเชื่อมโยงกับการอนุรักษ์ทรัพยากรของแหล่งท่องเที่ยว

สภาพปัญหาในการทำสปาปลาทอดเท้า พบว่า สภาพปัญหาในการส่งเสริมอาชีพเนื่องจากมีกลุ่มพ่อค้าแม่ค้าที่มาค้าขาย ในสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งไม่ใช่คนในพื้นที่และเกิดการค้าขายแบบแข่งขันกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2563) พบว่า ประเด็นการแข่งขันทางเศรษฐกิจชุมชนเป็นอุปสรรคในการสร้างอาชีพในชุมชน ส่วนสภาพปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นจากนักท่องเที่ยวให้อาหารปลา ขยะ สารเคมีและไม่รักษาความสะอาดส่งผลต่อน้ำเน่าเสีย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อมร ทรงพุฒิ (2559) พบว่า สภาพปัญหาการจัดการสิ่งแวดล้อมและบริเวณแหล่งน้ำมีขยะจึงดูไม่สะอาด นอกจากนี้ สภาพปัญหาในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เช่น เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอและขาดการพัฒนาสถานที่ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ธาตรี มหันตรัตน์, จันทรแรม เรือนแป้น (2562) พบว่า ขาดองค์กรหลักเพื่อเป็นศูนย์กลางการบริหารจัดการ ดูแลพื้นที่ไม่ทั่วถึงและทำให้การทำงานไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

แนวทางส่งเสริมการทำสปาปลาทอดเท้า พบว่า การส่งเสริมอาชีพโดยการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจหลากหลายกลุ่มเพื่อคนในชุมชนที่จะให้เกิดรายได้ภายในชุมชนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดพิษณุโลก (2561) พบว่า แนวคิดที่สอดคล้องยุทธศาสตร์ใหม่ของภาครัฐที่ต้องการให้เกิดการบูรณาการนวัตกรรมผสมผสานกับวิถีชีวิตในการผลิตสินค้าชุมชนผนวกเข้าไปเพื่อการสร้างเศรษฐกิจฐานรากที่เข้มแข็ง มุ่งเน้นการส่งเสริมอาชีพให้กับชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม ในขณะที่ การส่งเสริมด้านสิ่งแวดล้อมและการส่งเสริมด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ควรอนุรักษ์และดูแลธรรมชาติที่มีอยู่ภายในชุมชน เพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลและเพื่อที่จะได้เกิดประโยชน์ให้แก่คนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กำจร ตติยกวี (2558) พบว่า การใช้ประโยชน์อย่างบูรณาการและเกื้อกูลกัน พร้อมทั้งพัฒนาค้น เช่น เจ้าหน้าที่จากเทศบาลตำบลในพื้นที่และพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการทำสาปปลาทอดเท่า กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยววังปลาแจะชุมชนพรหมโลก หมู่ที่ 1 ตำบลพรหมโลก อำเภอพรมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้องค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

ภาพที่ 4 องค์ความรู้ใหม่จากแนวทางการส่งเสริมการทำสาปปลาทอดเท่า กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยววังปลาแจะชุมชนพรหมโลก หมู่ที่ 1 ตำบลพรหมโลก อำเภอพรมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากองค์ความรู้ใหม่จากแนวทางการส่งเสริมการทำสาปปลาทอดเท่า กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยววังปลาแจะชุมชนพรหมโลก หมู่ที่ 1 ตำบลพรหมโลก อำเภอพรมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช คือ F-I-S-H อธิบายได้ดังนี้

F (Formation of Community Enterprise) การจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อบริหารจัดการและควบคุมการทำสาปปลาทอดเท่า รวมถึงส่งเสริมอาชีพต่าง ๆ เช่น การขายสินค้าและของที่ระลึก การจัดการด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดรายได้ที่มั่นคงและยั่งยืนให้กับคนในชุมชน

I (Income Promotion) การส่งเสริมรายได้ ส่งเสริมให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเศรษฐกิจ เช่น การขายสินค้า การผลิตสินค้าท้องถิ่นหรือการให้บริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชน พร้อมทั้งจัดกิจกรรมฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะในด้านต่าง ๆ

S (Sustainable Environment and Tourism) การส่งเสริมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดูแลและรักษาความสะอาดของสถานที่ท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในชุมชน สร้างความสวยงามให้กับสถานที่ เช่น การปลูกต้นไม้ การจัดทำสวนหย่อม รวมถึงการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกให้กับคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวในการรักษาสิ่งแวดล้อม

H (Human Resource Management) การบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล เพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่เพื่อให้เพียงพอต่อการดูแลและปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยว รวมถึงการพัฒนาและฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ให้มีทักษะและความรู้ที่จำเป็นในการให้บริการนักท่องเที่ยวและการบริหารจัดการพื้นที่

สรุปผลการวิจัย

วิธีการทำสปาปลาตลอดเท้า กรณีศึกษา แหล่งท่องเที่ยววังปลาแฉะ ชุมชนพรหมโลก หมู่ที่ 1 ตำบลพรหมโลก อำเภอพรมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การเตรียมพื้นที่ที่กว้างขวางและปลอดภัยไม่มีสารเคมี ปลาอาศัยได้ได้ตามธรรมชาติ เช่น ปลาการ์ตูน ปลาพลวงหิน ปลาพลวงดำหรือปลาแฉะ สามารถนำเท้าลงไปแช่ในน้ำ แล้วรอฝูงปลาวายเข้ามาเพื่อที่จะมาตลอดเท้าเพื่อรู้สึกผ่อนคลายและช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อมและสถานที่ท่องเที่ยว ในขณะที่ สภาพปัญหาในการทำสปาปลาตลอดเท้า กรณีศึกษา แหล่งท่องเที่ยววังปลาแฉะ ชุมชนพรหมโลก หมู่ที่ 1 ตำบลพรหมโลก อำเภอพรมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช พบปัญหา คือ ปัญหาในการส่งเสริมอาชีพเนื่องจากมีพ่อค้าแม่ค้าที่เข้ามาขายโดยไม่ใช้คนในพื้นที่จึงเกิดการแข่งขันในการค้าขายภายในพื้นที่ที่ส่งผลกระทบต่อรายได้ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมจากการให้อาหารปลาจึงทำให้เกิดน้ำเน่าเสียและปัญหาในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเนื่องจากมีเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอและขาดการพัฒนาสถานที่ อีกทั้งแนวทางส่งเสริมการทำสปาปลาตลอดเท้าเพื่อส่งเสริมอาชีพ กรณีศึกษา แหล่งท่องเที่ยววังปลาแฉะ ชุมชนพรหมโลก หมู่ที่ 1 ตำบลพรหมโลก อำเภอพรมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช เน้นส่งเสริมให้คนในชุมชนเข้ามาขายของและสินค้ามากขึ้น รวมถึงจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจเพื่อส่งเสริมรายได้และสร้างอาชีพ การส่งเสริมสิ่งแวดล้อมโดยจัดบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวให้มีความสวยงาม ดูแลรักษาความสะอาด และการส่งเสริมการบริหารจัดการโดยสนับสนุนการปรับปรุงสถานที่และเพิ่มเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

- 1.1 ผลการศึกษาพบว่า ขาดบุคลากรเข้ามาดูแลและพัฒนา ดังนั้น เจ้าหน้าที่ในพื้นที่วังปลาแฉะหรือเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลพรหมโลก ควรเข้ามาดูแลและพัฒนาพื้นที่ในด้านต่าง ๆ เนื่องจากพื้นที่ดูทรุดโทรมลงไปมาก ทำให้สถานที่ท่องเที่ยวมีผู้มาใช้บริการจำนวนน้อยลง จึงจำเป็นต้องมีผู้เข้ามาดูแลสถานที่ท่องเที่ยวให้ทั่วถึงและต่อเนื่อง
- 1.2 เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลพรหมโลก ควรเข้ามาปรับปรุง พัฒนาและเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นต่อนักท่องเที่ยว จะทำให้นักท่องเที่ยวหรือผู้ที่จะมาใช้บริการกลับมาท่องเที่ยวและกลับมาใช้บริการมากขึ้น
- 1.3 เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลพรหมโลกและผู้นำชุมชน ควรสร้างการมีส่วนร่วมในการรักษาและคงสภาพธรรมชาติในพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ไว้เพื่อที่จะเป็นประโยชน์และเป็นผลดีต่อชุมชนหรือคนในพื้นที่

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการเพื่อพัฒนากลุ่มวิสาหกิจแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สามารถเข้าไปศึกษาและนำความรู้ที่ได้กลับมานำไปเผยแพร่ เพื่อสร้างอาชีพ รายได้และคุณภาพชีวิต
- 2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวให้คงสภาพสิ่งแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์และเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นต่อนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ
- 2.3 ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อช่วยกันดูแลรักษาพื้นที่ที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติและการทำสปาปลา
- 2.4 การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเท่านั้น ในครั้งต่อไปควรมีการวิจัยเชิงปริมาณร่วมด้วยเพื่อให้ได้ข้อมูลในการพัฒนาต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเล่มนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีเพราะผู้วิจัยได้รับความเมตตาจากอาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์สาขาวิชาการพัฒนาชุมชนทุกท่าน ที่ให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไข ให้ข้อเสนอแนะ ถ่ายทอดวิชาความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการดำเนินการวิจัยที่ถูกต้องให้แก่ผู้วิจัยเสียสละเวลาตรวจสอบความถูกต้องด้วยความเอาใจใส่เต็มความสามารถขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์และสาขาวิชาการพัฒนาชุมชนที่เอื้อสถานที่ที่ค้นคว้าทางวิชาการ ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหา สำนวนภาษา ตลอดจนให้คำแนะนำในการปรับปรุง

เครื่องมือวิจัยให้ข้อคิดเห็นแนะนำแก้ไขเครื่องมือให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษาที่คอยเติมเต็มความรู้และให้คำปรึกษา ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่อนุเคราะห์ข้อมูลและข้อเสนอแนะต่าง ๆ และผู้ที่สนับสนุนในการทำวิจัยทุกท่านที่ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำและเป็นที่กำลังใจเสมอมาจนสำเร็จได้ด้วยดีผู้วิจัยมีความซาบซึ้งในความกรุณาขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กัจจกร ตติยภี. (2558). งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศ. *วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต*, 3(1) 1-4.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2563). *อุปสรรคในการสร้างอาชีพให้กับชุมชน*. สืบค้น 16 กรกฎาคม 2566. จาก <http://www.kriengsak.com/barriers-building-local-careers>.
- จิรฤกษ์ เสมอเพื่อน. (2557). การบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลมลาต่อธุรกิจการท่องเที่ยวเพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี*, 8(16), 55-66.
- ชาติรี มหันตรัตน์ และ จันทร์แรม เรือนแป้น. (2562). รูปแบบการบริหารจัดการพื้นที่มรดกรูปแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาและเมืองบิราอย่างยั่งยืน. *วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพ*, 6(3), 31-38.
- วิชชุดา มาชู และ กนกกร แซ่ลิ้ม. (2560). กรอบมาตรฐานรีสอร์ทสปาบนความรับผิดชอบต่อสังคม กรณีศึกษา โรงแรม อนันตรา สีภา รีสอร์ท แอนด์ สปา จังหวัดตรัง. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 11(3), 34-48.
- ศุภรางค์ จันทนวล และ รัชฎา พองธนกิจ. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการธุรกิจสปาของผู้ใช้บริการในเขต จตุจักร กรุงเทพมหานคร. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 24(3), 190-204.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2552). *สปาปลาจะใช้บริการต้องระวัง*. สืบค้น 7 กรกฎาคม 2566. จาก <https://www.thaihealth.or.th/สปาปลา-จะใช้บริการต้อง/>.
- สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดพิษณุโลก. (2561). *อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน เปิดตลาดประชารัฐของดีจังหวัดพิษณุโลก ส่งเสริมอาชีพ สร้างรายได้แก่เกษตรกรในพื้นที่ตามนโยบายรัฐบาล*. สืบค้น 23 กรกฎาคม 2566. จาก <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/WNECO6101190010026>.
- อมร ทรงพุฒ. (2559). การจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนของเยาวชนในอำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย*, 10(2), 79-80.
- อรนุช ชุ่มจิตร์. (2553). *กลยุทธ์ทางการตลาดและการดำเนินการธุรกิจสปาปลาในเขตกรุงเทพมหานคร*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- อารีวรรณ กลั่นกลิน, สุธีรา เอี่ยมสุภาชิต, นัยนา อภิวัฒน์พร, สุธาสินี สุโชวัฒนกิจ และ งามเนตร เอี่ยมนาคะ. (2556). *เอกสารความรู้ผู้ดำเนินการสปาเพื่อสุขภาพ*. นนทบุรี : สำนักสถานพยาบาลและการประกอบโรคศิลปะ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข.
- Liu, L., Zhou, Y., & Sun, X. (2023). The Impact of the Wellness Tourism Experience on Tourist Well-Being: The Mediating Role of Tourist Satisfaction. *Sustainability*, 15(3), 1872.